

مقدمه

روی آن تأکید زیادی فرموده‌اند.

حضور در نماز جماعت و برگزاری آن به‌طور صحیح، آثار، برکات و فواید بسیاری - اعم از فواید فردی، اجتماعی، دنیوی و اخروی - دارد که پیشوایان معصوم علیهم‌السلام در روایات متعدّد و متواتر با عبارات گوناگون بیان فرموده‌اند و مردم را برای حفظ این سنت حسنه که از هدایای خدای تعالی به پیامبر خاتم، حضرت محمد بن عبد الله صلی الله علیه و آله می‌باشد، ترغیب و تشویق کرده‌اند و

به تعبیر فقیه بزرگ، سید محمد کاظم یزدی: «در روایات اسلامی، چنان تأکیدهایی در فضیلت نماز جماعت و مذمت ترک کننده آن وارد شده است که نزدیک است آن را به واجبات ملحق نماید.»^۱

صاحب جواهر نیز در آغاز مبحث نماز جماعت می‌نویسد: «الْجَمَاعَةُ

۱. عروة الوثقی، مؤسسه اسماعیلیان، قم، چاپ دوم، ۱۳۷۰ ش، ج ۱، ص ۵۹۶. آغاز مبحث نماز جماعت.

**کسی که برای شرکت در
نماز جماعت به مسجد
برود، برای هر قدمش
هفتاد هزار حسنه داده
می شود و به همان اندازه
درجانش بالا می رود**

برتری ثواب نماز جماعت بر نماز

فردا

برتری ثواب نماز جماعت بر نماز

فردا در احادیث متعدد و با تعبیرات

گوناگونی بیان شده است که به چهار

مورد از آنها اشاره می شود:

۱. در حدیث صحیح «عبد الله بن

سنان» از امام صادق علیه السلام روایت کرده

است که فرمود: «الصَّلَاةُ فِي جَمَاعَةٍ

تَفْضُلٌ عَلَى كُلِّ صَلَاةٍ اِلْفَرْدِ بِأَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ

دَرَجَةً تَكُونُ خَمْسًا وَعِشْرِينَ صَلَاةً»^۱ نماز

مُسْتَحَبَّةٌ فِي الْفَرَائِضِ الْخَوَاضِعِ الْيَوْمِيَّةِ كُلِّهَا، كِتَابًا وَسُنَّةً مُتَوَاتِرَةً وَاجْمَاعًا، بَلْ ضَرُورَةٌ مِنَ الدِّينِ يَدْخُلُ مُنْكَرُهَا فِي سَبِيلِ الْكَافِرِينَ؛^۱ به جماعت خواندن همه نمازهای واجب یومیه مستحب است، به دلیل آیات قرآن، روایات متواتره و اجماع فقها؛ بلکه استحباب نماز جماعت از ضروریات دین است که منکر آن در زمرة کافران قرار می گیرد.»

با توجه به اینکه نقل تمام روایات

نماز جماعت - که به حدّ تواتر

معنوی رسیده است - و ذکر همه

فواید آن از حوصله این نوشتار

مختصر بیرون است؛ به نقل برخی از

روایات مربوط به فضیلت و برکات

نماز جماعت بسنده می کنیم.

۲. جامع احادیث شیعه، شیخ اسماعیل معری

ملایری، زیر نظر آیت الله بروجردی، ناشر:

مؤلف، چاپ مهر، قم، ۱۳۷۵ ش، ج ۷، ص ۲۶۴.

ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۱؛

۱. جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام، شیخ

محمد حسن نجفی با تحقیق شیخ علی دباغ،

مؤسسه نشر اسلامی، جامعه مدرسین، قم، چاپ

اول، ۱۴۲۴ هـ ق، ج ۱۳، ص ۲۱۴.

جماعت، بیست و چهار درجه بالاتر از نماز فرادا می‌باشد، در نتیجه، ثواب بیست و پنج نماز خواهد داشت.»

۲. در حدیث صحیح دیگری «زراره» می‌گوید: «به امام صادق علیه السلام عرض کردم: مردم می‌گویند نماز جماعت بیست و پنج برابر نماز فرادا می‌باشد، چگونه است؟ فرمود: مردم راست گفته‌اند. دوباره عرض کردم: آیا دو نفر هم می‌توانند نماز جماعت تشکیل دهند؟ فرمود: «نَعَمْ وَ يَقُومُ الرَّجُلُ عَنْ يَمِينِ الْإِمَامِ»^۱ آری، و مأموم در طرف راست امام می‌ایستد.»

۳. شخصی به نام «رزیق» می‌گوید: «از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: «صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي مَنْزِلِهِ جَمَاعَةً تَعْدِلُ أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ صَلَاةً وَ صَلَاةُ الرَّجُلِ جَمَاعَةً فِي الْمَسْجِدِ تَعْدِلُ ثَمَانِيًا وَأَرْبَعِينَ صَلَاةً»

وسائل الشیعه، شیخ حرّ عاملی، قم، مؤسسه آل‌البیت، چاپ اول، ۱۴۱۰ هـ.ق، ج ۸، ص ۲۸۵، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۱.

۱. جامع الاحادیث، همان، ح ۷.

مُضَاعَفَةً فِي الْمَسْجِدِ وَإِنَّ الرُّكْعَةَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَلْفُ رُكْعَةٍ فِي سِوَاهُ مِنَ الْمَسَاجِدِ وَإِنَّ الصَّلَاةَ فِي الْمَسْجِدِ فَرْدًا بِأَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ صَلَاةً وَ الصَّلَاةَ فِي مَنْزِلِكَ فَرْدًا هَبَاءٌ مَثْوُورٌ لَا يَصْعَدُ مِنْهُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى شَيْءٌ وَ مَنْ صَلَّى فِي بَيْتِهِ جَمَاعَةً رَغْبَةً عَنْ الْمَسَاجِدِ فَلَا صَلَاةَ لَهُ وَ لَا لِمَنْ صَلَّى مَعَهُ إِلَّا مِنْ عِلَّةٍ تَمْنَعُ مِنَ الْمَسْجِدِ»^۲ نماز انسان با جماعت در منزلش معادل بیست و چهار نماز است و نماز با جماعت در مسجد معادل چهل و هشت نماز که در هر مسجد [با توجه به موقعیت آن] افزایش می‌یابد، به حدی که یک رکعت نماز در مسجد الحرام با هزار رکعت در مساجد دیگر برابر است. و یک نماز فرادا در مسجد، برابر با بیست و چهار نماز؛ ولی نماز [فرادا] در منزل، مثل غبار پراکنده است و چیزی از آن به سوی خدا بالا نمی‌رود. و هر کس که به عنوان اعراض از مسجد در خانه‌اش

۲. همان، ص ۲۶۵ و ۲۶۶، ح ۷.

افزایش ثواب نماز جماعت با

افزایش افراد

از برخی احادیث استفاده می‌شود که هر قدر جمعیت نماز جماعت بیش‌تر باشد، ثواب تک‌تک افراد آن نیز بیش‌تر می‌گردد. چنان‌که در حدیثی آمده است:

ابو سعید خدری می‌گوید: «پیامبر اسلام ﷺ فرمود: یک روز بعد از نماز ظهر، جبرئیل با هفتاد هزار فرشته نزد من آمد و گفت: یا محمد! پروردگارت به تو سلام می‌رساند و دو هدیه به تو عطا می‌کند که به پیامبران پیشین عطا نکرده است. گفتم: آن دو هدیه کدامند؟ گفت: سه رکعت وتر^۲ و پنج نماز با جماعت. گفتم: ای جبرئیل! فضیلت نماز جماعت برای امت من چقدر است؟ عرض کرد: یا محمد! اگر دو نفر

نماز جماعت تشکیل دهد، نماز [کامل] ندارد و کسی که با [اقتدا به] او نماز بخواند نیز همان‌طور است؛ مگر اینکه علتی از رفتن به مسجد مانع شود.»

۴. از امام رضا علیه السلام روایت شده است که در ضمن نامه‌ای به مأمون نوشت: «و الصَّلَاةُ فِي أَوَّلِ الْأَوْقَاتِ وَ فُضِّلَ الْجَمَاعَةُ عَلَى الْفَرْدِ بِكُلِّ رَكْعَةٍ أَلْفِي رَكْعَةٍ وَ لَا تُصَلِّ خَلْفَ فَاجِرٍ لَا تَقْدِي إِلَا بِأَهْلِ الْوَلَايَةِ وَ لَا تُصَلِّ فِي جُلُودِ الْمَيْتَةِ وَ لَا جُلُودِ السَّبَاعِ^۱ نماز را در اول وقت بخوان، و فضیلت نماز جماعت بر نماز فرادا چنان است که هر رکعت آن به دو هزار رکعت برابر است. و پشت سر انسان [فاسق و] فاجر نماز نخوان، و به غیر اهل ولایت (غیر شیعه) اقتدا نمی‌شود و در پوست میته و پوست حیوانات درنده نماز نخوان.»

۲. منظور از سه رکعت وتر، دو رکعت نماز شفع و یک رکعت نماز وتر است که بعد از هشت رکعت نماز شب خوانده می‌شود.

۱. جامع احادیث شیعه، ج ۷، ص ۲۶۹، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۱۴.

باشند (یکی امام و دیگری مأموم) خدا برای هر کدام از آنان، در هر رکعت صد و پنجاه نماز می‌نویسد. اگر سه نفر باشند، برای هر کدام در هر رکعت ششصد نماز، اگر چهار نفر باشند هزار و دویست نماز، اگر پنج نفر باشند دو هزار و چهار صد نماز، در شش نفر چهار هزار و هشتصد نماز، در هفت نفر نه هزار و ششصد نماز، در هشت نفر نوزده هزار و دویست نماز، در نه نفر سی و شش هزار و چهارصد نماز و اگر ده نفر باشند، خدا برای هر نفر در هر رکعت هفتاد و دو هزار و هشتصد نماز می‌نویسد و اگر بیش‌تر از ده نفر باشند، اگر تمام دریاها مرکب، درختها قلم و جنّ و انس و فرشتگان نویسنده شوند، نمی‌توانند ثواب یک رکعت آن را بنویسند.

یا محمد! برای مؤمن درک کردن یک تکبیر با امام جماعت، از شصت

هزار حج و عمره بهتر است و از همه دنیا هفتاد هزار مرتبه بهتر می‌باشد و یک رکعت نماز که مؤمن با امام جماعت می‌خواند از صدقه دادن صد هزار دینار بر فقرا بهتر است. و یک سجده که مؤمن با امام جماعت انجام می‌دهد، از آزاد کردن صد برده بهتر است.^۱

بیان شهید ثانی
 شهید ثانی رحمته الله در «شرح لمعه» می‌گوید: «در همه نمازهای واجب، جماعت مستحب است و در نمازهای یومیّه (صبح، ظهر، عصر، مغرب و عشا) مستحب مؤکد، به حدّی که حتی یک نماز یومیّه با امام جماعت غیر عالم، معادل با بیست و پنج یا بیست و هفت نماز فرادا می‌باشد و با امام جماعت عالم معادل با هزار نماز فرادا. و اگر نماز جماعت در

۱. جامع احادیث الشیعه، ج ۷، ص ۲۶۷ و ۲۶۸، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۱۲.

**کسی که درخانه‌اش
وضوی کامل بگیرد، به سر
شانه بزند و بوی خوش
استعمال کند، سپس با
حالت وقار و آرامش برای
درک جماعت مسلمانان به
سوی مصلی (مسجد یا
غیر آن) برود، برای هر
قدمی که برمی‌دارد یک
حسنه برای او نوشته
می‌شود و یک گناه از او
محو می‌شود و یک درجه
مقامش ترقی می‌کند**

شاید منظور شهید ثانی از روایتی
که در ذیل کلام خود اشاره کرده
است، همان روایت «ابو سعید

زین الدین عاملی، قم، مجمع الفکر الاسلامی،
چاپ چهارم، ۱۴۲۸ هـ.ق، ج ۱، ص ۳۱۶.

مسجد برگزار گردد، ثواب آن به
مقدار حاصل ضرب عدد ثواب
مسجد^۱ در ثواب جماعت خواهد بود.
به عنوان مثال؛ نماز جماعت در
مسجد جامع با غیرعالم معادل با دو
هزار و هفتصد و با عالم معادل با صد
هزار نماز می‌باشد. و روایت شده
است که همه این ثوابها در صورتی
است که مأوم تنها یک نفر باشد و
اگر بیش‌تر باشند؛ به خاطر هر نفر به
مقدار عدد قبل از آن اضافه می‌گردد
تا به ده نفر برسند که در آن صورت،
غیر از خدا کسی نمی‌تواند ثواب آن
جماعت را محاسبه نماید.^۲

۱. مساجد از نظر ثواب نماز با یکدیگر فرق
دارند، به گونه‌ای که یک نماز در مسجد الحرام
معادل با یک میلیون نماز، و در مسجد النبی
معادل ده هزار، در مسجد کوفه هزار، در مسجد
الاقصی نیز هزار، در مسجد جامع صد، در
مسجد محله بیست و پنج و در مسجد بازار
معادل دوازده نماز می‌باشد. (عروة الوثقی، ج ۱،
ص ۴۵۲، فصل فی الامکنه المکروهه، مسأله ۴).
۲. الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة، شیخ

خدری» باشد که گذشت.

بیان صاحب عروه^۱

مرحوم سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، در آغاز مبحث نماز جماعت پس از نقل چند روایت درباره فضیلت آن، می‌گوید:

«مخفی نماند، هرگاه جهات فضیلت متعدد باشد، ثواب نماز

جماعت نیز مضاعف می‌گردد، پس

اگر نماز جماعت در مسجد بازار

اقامه شود، ثوابش دوازده برابر اضافه

می‌گردد. در مسجد محله بیت و

پنج برابر، در مسجد جامع صد برابر،

در مسجد کوفه هزار برابر و در حرم

حضرت امیرالمؤمنین^{علیه السلام} دویست هزار

برابر می‌گردد. اگر پشت سر عالم یا

سید باشد افضل و اگر پشت سر عالم

سید باشد افضل از آن می‌باشد. هر

چه امام جماعت مورد اعتمادتر و

پرهیزکارتر و افضل باشد، فضیلت

جماعت بیش‌تر می‌گردد و هر چه

مأمومین افراد با فضل و معرفت باشند، نماز جماعت افضل می‌باشد و هر قدر تعداد مأمومین بیش‌تر باشند ثواب نماز جماعت بیش‌تر خواهد بود و ترک نماز جماعت از روی بی‌اعتنایی و اعراض یا به عنوان سبک شمردن آن جایز نیست.^۱

نماز جماعت، کفاره گناهان

طبق مضمون برخی از روایات،

شرکت در نماز جماعت موجب

آمرزش گناهان می‌گردد. همان‌گونه

که به سند «حسن» سعد بن طریف از

امام باقر^{علیه السلام} روایت کرده که فرموده

است: «ثَلَاثُ دَرَجَاتٍ وَ ثَلَاثُ كَفَّارَاتٍ وَ

ثَلَاثُ مُهْلِكَاتٍ وَ ثَلَاثُ مُنْجِيَّاتٍ ... أَمَّا

الْكَفَّارَاتُ فَأَسْتَبَاحُ الْوُضُوءِ فِي السَّيَرَاتِ وَ

الْمَشْيُ بِاللَّيْلِ وَ النَّهَارِ إِلَى الصَّلَاةِ وَ

الْمُحَافَظَةُ عَلَى الْجَمَاعَاتِ...^۲ سه چیز

۱. عروة الوثقی، ج ۱، ص ۵۹۷ و ۵۹۸.

۲. جامع الاحادیث الشیعه، ج ۷، ص ۲۷۰.

ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۱۹.

جماعت به مسجد برود، برای هر قدمش هفتاد هزار حسنه داده می شود و به همان اندازه درجاتش بالا می رود. اگر - در حالی که برنامه اش چنین است - بمیرد، خدای مهربان هفتاد هزار فرشته را مأمور می کند که از او در قبرش عیادت کنند و به او بشارت دهند و در تنهایی مونس او باشند و تا قیامت برای او استغفار نمایند.»

و «زید النرسی» می گوید: «از امام موسی بن جعفر علیه السلام شنیدم که از پدر بزرگوارش نقل می فرمود: «مَنْ أَسْبَغَ وَضُوءَهُ فِي يَتِيَّتِهِ وَ تَمَشَّطَ وَ تَطَيَّبَ ثُمَّ مَشَى مِنْ يَتِيَّتِهِ غَيْرَ مُسْتَعَجِلٍ وَ عَلَيْهِ السَّكِينَةُ وَ الْوَقَارُ إِلَى مُصَلَّاهُ رَغْبَةً فِي جَمَاعَةِ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يَرْفَعْ قَدَمًا وَ لَمْ يَضَعْ أُخْرَى إِلَّا كُتِبَ لَهُ حَسَنَةٌ وَ مُحِيتَ عَنْهُ سَيِّئَةٌ وَ رُفِعَتْ لَهُ دَرَجَةٌ فَإِذَا مَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ إِلَى أَنْ قَالَ اللَّهُمَّ ثُمَّ افْتَتَحَ الصَّلَاةَ مَعَ الْإِمَامِ

[مایه افزایش] درجات و سه چیز کفاره گناهان و سه چیز هلاک کننده و سه چیز نجات دهنده است... و اما کفارات (اعمال موجب آمرزش گناهان) عبارتند از: وضوی کامل در هوای سرد، روز و شب برای ادای نمازها [به مسجد] رفتن و محافظت بر نماز جماعت...»

نماز جماعت مایه علو درجات

روایاتی وجود دارد که ضمن بیان

فواید نماز جماعت، به افزایش درجات اهل آن نیز اشاره کرده است، مانند این حدیث که از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

روایت شده است: «وَمَنْ مَشَى إِلَى مَسْجِدٍ يَطْلُبُ فِيهِ الْجَمَاعَةَ كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ سَبْعُونَ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَ يَرْفَعُ لَهُ مِنَ الدَّرَجَاتِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ مَاتَ وَ هُوَ عَلَى ذَلِكَ وَكَلَّ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يُغَوِّدُونَهُ فِي قَبْرِهِ وَ يُبَشِّرُونَهُ وَ يُؤْنِسُونَهُ فِي وَحْدَتِهِ وَ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ حَتَّى يُيَعِّثَ^۱ کسی که برای شرکت در نماز

جَمَاعَةً إِلَّا وَجِبَتْ لَهُ مِنَ اللَّهِ الْمَغْفِرَةُ وَ الْجَنَّةُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُسَلَّمَ الْإِمَامُ؛^۱ کسی که درخانه اش وضوی کامل بگیرد، به سر شانه بزند و بوی خوش استعمال کند، سپس با حالت وقار و آرامش برای درک جماعت مسلمانان به سوی مصلی (مسجد یا غیر آن) برود، برای هر قدمی که برمی دارد یک حسنه برای او نوشته می شود و یک گناه از او محو می شود و یک درجه مقامش ترقی می کند. زمانی که داخل مسجد شود و نماز را با اقتدا به امام جماعت شروع کند، پیش از سلام نماز، آموزش گناهان و ورود به بهشت از سوی خدا برای او حتمی می شود.

در روایتی از پیامبر اکرم ﷺ برای هر کدام از نمازهای یومیه که به جماعت خوانده شود، ثواب و درجه

خاصی شمرده شده است: «مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ جَلَسَ يَذْكُرُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ كَانَ لَهُ فِي الْفَرْدِ دُوسَ سَبْعُونَ دَرَجَةً بَعْدُ مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَخَضِرِ الْقَرْسِ الْجَوَادِ الْمُضْمَرِّ سَبْعِينَ سَنَةً وَ مَنْ صَلَّى الظُّهْرَ فِي جَمَاعَةٍ كَانَ لَهُ فِي جَنَّتِ عَدَنَ خَمْسُونَ دَرَجَةً بَعْدُ مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَخَضِرِ الْقَرْسِ الْجَوَادِ خَمْسِينَ سَنَةً وَ مَنْ صَلَّى الْعَصْرَ فِي جَمَاعَةٍ كَانَ لَهُ كَأَجْرِ ثَمَاتِيَةِ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ كُلُّهُمْ رَبُّ بَيْتٍ يُعْتَقُهُمْ وَ مَنْ صَلَّى الْمَغْرِبَ فِي جَمَاعَةٍ كَانَ لَهُ كَخَجَّةٍ مَبْرُورَةٍ وَ عُثْرَةٍ مَقْبُولَةٍ وَ مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ كَانَ لَهُ كَقِيَامِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ؛^۲ کسی که نماز صبح را به جماعت بخواند و بعد از آن تا طلوع آفتاب بنشیند و مشغول ذکر باشد، برای او در فردوس هفتاد درجه داده می شود که میان هر دو درجه به اندازه هفتاد سال دویدن اسب تندرو و تمرین داده شده فاصله می باشد. و هر کس نماز ظهر را به جماعت

۱. جامع الاحادیث الشیعه، ج ۷، ص ۲۷، ابواب

صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۲۲.

۲. همان، ص ۲۸۸، ح ۱۱.

مَعَ السَّابِقِينَ وَ وَجْهَهُ أَضْوَاءُ مِنَ الْقَمَرِ لَيْلَةَ
الْبَدْرِ وَ كَانَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ حَافِظٌ عَلَيْهَا
ثَوَابُ شَهِيدٍ؛^۱ کسی که بر نماز جماعت
محافظت کند و هر جا باشد سعی
کند در نماز جماعت شرکت نماید،
در قیامت همراه با سابقان در اولین
گروه مثل برق جهنده درخشان از
صراط می‌گذرد، در حالی که
صورتش نورانی‌تر از ماه بدر (ماه
شب چهاردهم) است، و برای هر
شبانه روزی که مواظبت بر نماز
جماعت داشته است، ثواب شهید به
او داده می‌شود.

کسب پاداش کامل

در برخی روایات برای اهل نماز
جماعت و جمعه وعده اعطای پاداش
کامل داده شده است، همان‌گونه که از
رسول خدا ﷺ روایت شده: «مَنْ صَلَّى
الْخُمْسَ فِي الْجَمَاعَةِ وَ حَافِظَ عَلَى الْجُمُعَةِ

بخواند، برای او در جنات عدن پنجاه
درجه داده می‌شود که فاصله هر دو
درجه به اندازه پنجاه سال دویدن
اسب تندرو می‌باشد. و هر کس نماز
عصر را به جماعت به جای آورد،
برای او به اندازه ثواب آزاد کردن
هشت نفر از اولاد حضرت اسماعیل
می‌باشد که هر کدام از آنها صاحب
خانواده باشد. و هر که نماز مغرب را
به جماعت گزارد، برای او ثواب حج
و عمره مقبول خواهد بود. و کسی که
نماز عشا را به جماعت برپا کند،
همانند احیای شب قدر ثواب دارد.»

اعطای ثواب شهید

در مواردی به نمازگزاران با
جماعت، وعده ثواب شهید داده شده
است، چنان‌که در خطبه طولانی‌ای که
ابن عباس از پیامبر اسلام ﷺ نقل کرده
است، این مطلب به چشم می‌خورد:
«مَنْ حَافِظَ عَلَى الْجَمَاعَةِ حَيْثُ مَا كَانَ مَرَّةً
عَلَى الصَّرَاطِ كَالْبَرْقِ اللَّامِعِ فِي أَوَّلِ رُمْرَةٍ

۱. همان، ص ۲۶۹، ح ۱۶.

فَقَدْ اُكْتَالَ الْاَجْرَ بِالْمِكْيَالِ الْاَوْفَى وَ قَالَ تَعَالَى ﴿ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجِزَاءُ الْاَوْفَى﴾؛^۱ کسی که هر روز نمازهای پنجگانه را با جماعت بخواند و بر نماز جمعه مواظبت نماید، پاداش خود را به طور کامل تر دریافت می کند، و خدا فرموده است: ﴿ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجِزَاءُ الْاَوْفَى﴾؛^۲ «سپس به او جزای کافی داده خواهد شد».

اعطای مقام شفاعت

طبق مضمون آیات قرآن هیچ کس نمی تواند دیگری را شفاعت کند؛ مگر به اذن خدا.^۳ و اما اینکه خدا به چه کسانی اذن شفاعت می دهد، مطلبی است که در روایات بیان شده و از آنها استفاده می شود که علاوه بر پیامبران و امامان علیهم السلام خدا به افراد دیگری نیز اذن شفاعت می دهد، از

جمله آنها سه گروه هستند که در روایتی از پیامبر اکرم ﷺ نقل شده است: «إِنَّ اللَّهَ وَعَدَ أَنْ يُدْخِلَ الْجَنَّةَ ثَلَاثَةَ نَفَرٍ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَ يُشَفِّعَ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ فِي ثَمَانِينَ أَلْفًا الْمُؤَدَّنُ وَ الْإِمَامُ وَ رَجُلٌ يَتَوَضَّأُ ثُمَّ يَدْخُلُ الْمَسْجِدَ فَيُصَلِّي فِي الْجَمَاعَةِ»؛^۴ خدا وعده داده است که سه نفر را بدون حساب وارد بهشت کند و هر کدام از آنان درباره هشتاد هزار نفر شفاعت کنند. آنان عبارت اند از: مؤذن، امام و کسی که وضو بگیرد، بعد به مسجد برود و در نماز جماعت شرکت نماید.

فلسفه نماز جماعت

۱. وسیله علنی شدن اسلام

در دین مقدس اسلام، بعضی از اعمال از قبیل اذان و اعمال حج وسیله آشکار شدن اسلام و اتمام

۴. مستدرک الوسائل، محدث نوری (میرزا حسین)، قم، مؤسسه آل البیت، چاپ اول، ۱۴۰۸ ق، ج ۶، ص ۴۴۹، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۲۲.

۱. همان، ح ۱۷.

۲. نجم / ۴۱.

۳. بقره / ۲۵۵ و یونس / ۳.

احسان و مراقبت می‌کنند، به مورد اقرار خود عمل نمایند. و گواهی مردم به مسلمان بودن یکدیگر جایز و ممکن گردد. علاوه بر اینها در نماز جماعت فوایدی از قبیل یاری بر نیکی و تقوا، و بازداشتن از بسیاری از گناهان وجود دارد.»

۲. وسیله تشخیص اهل نماز از بی‌نماز

اگر نماز جماعت نبود، تشخیص اهل نماز از بی‌نماز مشکل و یا در مواردی غیر ممکن می‌شد؛ بنابراین یکی از فواید تشریع نماز جماعت آن است که افراد نمازخوان از بی‌نماز شناسایی شوند. همان‌گونه که در حدیث زیر به سند حسن از امام صادق علیه السلام روایت شده است: «إِنَّمَا جُعِلَتِ الْجَمَاعَةُ وَالْاجْتِمَاعُ إِلَى الصَّلَاةِ لِكَيْ يُعْرِفَ مَنْ يُصَلِّي مِمَّنْ لَا يُصَلِّي وَ مَنْ يَحْفَظُ مَوَاقِيتَ الصَّلَاةِ مِمَّنْ يُضَيِّعُ وَ لَوْ لَا ذَلِكَ لَمْ يُمْكِنَ أَحَدًا أَنْ يَشْهَدَ عَلَى أَحَدٍ بِالصَّلَاحِ لِأَنَّ مَنْ لَمْ يُصَلِّ فِي جَمَاعَةٍ فَلَا صَلَاةَ لَهُ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ لِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

حجت به دیگران است که نماز جماعت نیز یکی از آن اعمال می‌باشد، چنان‌که در حدیث به سند حسن از امام رضا علیه السلام نقل شده است: «إِنَّمَا جُعِلَتِ الْجَمَاعَةُ لِكَيْ يَكُونَ الْإِخْلَاصُ وَ التَّوْحِيدُ وَ الْإِسْلَامُ وَ الْعِبَادَةُ لِلَّهِ إِلَّا ظَاهِرًا مَكْشُوفًا مَشْهُورًا لِأَنَّ فِي إِظْهَارِهِ حُجَّةٌ عَلَى أَهْلِ الشَّرْقِ وَ الْغَرْبِ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَ لِيَكُونَ الْمُنَافِقُ وَ الْمُسْتَخِفُّ مُؤَدِّيًا لِمَا أَقْرَبَ بِهِ يُظْهِرُ الْإِسْلَامَ وَ الْمُرَاقَبَةَ وَ لِيَكُونَ شَهَادَاتُ النَّاسِ بِالْإِسْلَامِ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ جَائِزَةً مُتَكِنَةً مَعَ مَا فِيهِ مِنَ الْمُسَاعَدَةِ عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَى وَ الزَّجْرِ عَنْ كَثِيرٍ مِّنْ مَّعَاصِي اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ؛^۱ نماز جماعت برای این قرار شده است که اخلاص، [اعتقاد به] توحید، احسان و عبادت به خدا آشکار و علنی باشد؛ زیرا آشکار کردن آن موجب اتمام حجت خدای یگانه بر مردم کل دنیا می‌باشد، و افراد منافق و سبک شمارندگان نماز که اظهار

۱. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۲۸۷، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۹.

قَالَ فَلَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يُصَلِّ فِي الْمَسْجِدِ مَعَ الْمُسْلِمِينَ إِلَّا مِنْ عِلَّةٍ^۱ تَشْرِيعَ نَمَازِ جَمَاعَتِ وَاجْتِمَاعَ بَرای نَمَاز، بَه خَاطِرِ اَیْنِ اَسْتُ کِه نَمَازگَرار اَز بی نَمَاز شِناخْتِه شُود، وَ اِفْرَادِ مَواظِبِ اَوْقَاتِ نَمَاز اَز ضایِعِ کُننْدِه اَن مَعْلُومِ گَرْدَنْد. اِگَر نَمَاز جَمَاعَتِ نَبُود، بَرای هِیچِ کَسِ اِمکانِ نِداشْتُ کِه بَه-خوبی کُسی گِواهی دَهد؛ زِیْرَا کُسی کِه بَا جَمَاعَتِ نَمَاز نَخِوانَد، دَر مِیْانِ مُسْلِمَانانِ نَمَاز نِداَرْد؛ چُون رَسولِ خُدا ﷺ فرموده اَسْتُ: نَمَازِ کُسی کِه بَدُونِ عِذْرِ بَا مُسْلِمَانانِ دَر مَسْجِدِ نَمَاز نَخِوانَد، نَمَاز نِیَسْتُ.»

۳. اثبات عدالت

یکی از راههای اثبات عدالت افراد، اهل نماز بودن آنان است و اثبات اهل نماز بودن نیز از طریق نماز جماعت میسر می گردد، همچنان که در

حدیث طولانی با سند صحیح از امام صادق (ع) روایت شده است که حضرت در مقام معرفی انسان عادل و بیان اوصاف آن، مواظبت بر نماز جماعت را یکی از نشانه های عادل شمرده و فرموده اند: «... وَ يَكُونُ مِنْهُ التَّعَاهُدُ لِلصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ إِذَا وَاطَّبَ عَلَيْهِنَّ وَ خَفِظَ مَوَاقِبُهُنَّ بِحُضُورِ جَمَاعَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَ أَنْ لَا يَتَخَلَّفَ عَنْ جَمَاعَتِهِمْ فِي مُصَلَّاهُمْ إِلَّا مِنْ عِلَّةٍ فَإِذَا كَانَ كَذَلِكَ لَازِمًا لِمُصَلَّاهُ عِنْدَ حُضُورِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ فَإِذَا سُئِلَ عَنْهُ فِي قَبِيلِهِ وَ مَحَلَّتِهِ قَالُوا مَا رَأَيْنَا مِنْهُ إِلَّا خَيْرًا مُوَاطِبًا عَلَى الصَّلَوَاتِ مُتَعَاهِدًا لِأَوْقَاتِهَا فِي مُصَلَّاهُ فَإِنَّ ذَلِكَ يُجِيزُ شَهَادَتَهُ وَ عَدَالَتَهُ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ وَ ذَلِكَ أَنَّ الصَّلَاةَ سِتْرٌ وَ كَفَّارَةٌ لِلذُّنُوبِ وَ لَيْسَ يُمْكِنُ الشَّهَادَةُ عَلَى الرَّجُلِ بَأَنَّهُ يُصَلِّي إِذَا كَانَ لَا يَخْضُرُ مُصَلَّاهُ وَ يَتَعَاهَدُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ؛^۲ یکی از راههای شناخت عادل، مواظبت بر نمازهای پنجگانه

۲. همان، ج ۲۷، ص ۳۹۱، کتاب الشهادات، باب

۴۱، ج ۱.

۱. همان، ص ۲۹۳، ابواب صلاة الجماعة، باب

۲، ج ۸.

به وجود می‌آید؛ چون درباره او از هر کسی سؤال شود، نمی‌تواند چیزی بگوید و ناچار باید بگوید: «او را نمی‌شناسم».

همچنان‌که از پیامبر اسلام ﷺ روایت شده است: «إِذَا سُئِلَ عَمَّنْ لَا يَشْهَدُ الْجَمَاعَةُ فَقُلْ لَا أَعْرِفُهُ»^۱ اگر درباره کسی که در نماز جماعت حاضر نمی‌شود از تو سؤال شد، بگو: نمی‌شناسمش».

۴. وسیله حسن ظن

در برخی از روایات آمده است که نسبت به اهل نماز جماعت حسن ظن داشته باشید و گواهی او را بپذیرید. همچنان‌که در روایتی امام صادق علیه السلام از جدش رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل فرموده است: «مَنْ صَلَّى الْخُمْسَ فِي جَمَاعَةٍ فَظَنُّوا بِهِ خَيْرًا»^۲ کسی که

می‌باشد؛ وقتی که مواظبت بر نمازها کند و با حضور در جماعت مسلمانان وقت نمازها را رعایت نماید و بدون عذر از جماعت مسلمانان در مصلایشان تخلف نکند، پس هر گاه از افراد قبیله و محله‌اش درباره او سؤال شود، خواهند گفت: ما از او جز نیکی چیزی ندیدیم؛ بر نمازها و وقت آنها در مصلایش دقت دارد. همین مطلب، عدالت او را میان مسلمانان اثبات و شهادت او را مجاز می‌گرداند، و این به خاطر آن است که نماز، پوشش و کفاره گناهان می‌باشد، اگر کسی در مصلا حاضر نشود و بر جماعت مسلمانان مواظبت نداشته باشد، شهادت بر نمازخوان بودن او ممکن نمی‌گردد».

از این حدیث معلوم می‌شود که اگر کسی در نماز جماعت شرکت نکند، برای اثبات عدالت و حتی اثبات اهل نماز بودن او مشکل

۱. جامع احادیث الشیعه، ج ۷، ص ۲۸۰، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۵۸.

۲. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۲۸۶، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۴.

نمازهای پنجگانه را با جماعت بخواند، به او حُسن ظَنّ داشته باشید.»
و در روایت دیگر از امام صادق (ع) نقل شده است: «مَنْ صَلَّى خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ فِي جَمَاعَةٍ فَظَنُّوا بِهِ خَيْرًا وَأَجِيزُوا شَهَادَتَهُ؛^۱ کسی که در شبانه روز نمازهای پنجگانه را با جماعت بخواند، به او حُسن ظَنّ داشته و شهادت او را بپذیرید.»

از این حدیث استفاده می شود که حضور مرتَّب در نماز جماعت موجب می شود انسان در دنیا اهل نفاق و دورویی نباشد و در نتیجه آن، در آخرت نیز اهل دوزخ نشود.

۶. وسیله رفع بلا

یکی دیگر از فواید نماز جماعت، دوری از نفاق در دنیا و نجات از آتش در آخرت است. همان گونه که در حدیثی از پیامبر اکرم (ص) می خوانیم: «مَنْ صَلَّى أَرْبَعِينَ يَوْمًا فِي الْجَمَاعَةِ يُدْرِكُ التَّكْبِيرَةَ الْأُولَى كُتِبَ لَهُ بَرَاءَتَانِ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ وَ بَرَاءَةٌ مِنَ النِّفَاقِ؛^۲ کسی که چهل روز نمازش را با جماعت بخواند، دو بَرَاءَت (برائی) به او نوشته می شود: بَرَاءَت از آتش و بَرَاءَت از نفاق.»
همان، ص ۳۹۵، کتاب الشهادات، باب ۴۱، ح ۱۲.

۱. مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۴۴۷، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۱۱.

۲. جامع الاحادیث الشیعه، ج ۷، ص ۲۸۰ و

و جلّ [در اثر گناه مردم] تصمیم می‌گیرد همه اهل زمین را عذاب کند، و حتی یک نفر از آنها را استثنا نکند؛ ولی وقتی نگاه می‌کند به پیرانی که به سوی نماز قدم برمی‌دارند و به کودکانی که قرآن می‌آموزند، به آنها رحم می‌کند و عذاب اهل زمین را تأخیر می‌اندازد.»

۷. اجابت دعای اهل جماعت

برخی از اعمال صالح در قبولی دعا تأثیر دارند و یکی از آنها نماز جماعت است. از حضرت علی علیه السلام روایت شده است: «إِنَّ اللَّهَ يَسْتَجِيبُ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا صَلَّى فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ سَأَلَهُ حَاجَتَهُ أَنْ يَنْصَرِفَ حَتَّى يَقْضِيَهَا؛^۱ هر گاه نمازش را با جماعت بخواند و حاجتش را از خدا درخواست نماید، خداوند از دست خالی برگشتن او حیا می‌کند تا اینکه حاجتش را

برآورده می‌فرماید.»

از این حدیث استفاده می‌شود که یکی از موارد استجاب دعا، تعقیبات و دعا بعد از نماز جماعت است.

۸. علامت جوانمردی

طبق روایتی از امام صادق علیه السلام، امیرمؤمنان علیه السلام در وصیت خود به فرزندش «محمد حنفیه» حضور در نماز جماعت را یکی از علامتهای جوانمردی معرفی فرموده است: «وَ اعْلَمْ أَنَّهُ مُرُوءَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ مُرُوءَانِ مُرُوءَةٌ فِي حَضَرٍ وَ مُرُوءَةٌ فِي سَفَرٍ وَ أَمَّا مُرُوءَةُ الْحَضَرِ فَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ وَ مُجَالَسَةُ الْعُلَمَاءِ وَ النَّظَرُ فِي الْفِقْهِ وَ الْمُحَافَظَةُ عَلَى الصَّلَاةِ فِي الْجَمَاعَاتِ وَ أَمَّا مُرُوءَةُ السَّفَرِ فَبَذَلُ الزَّادِ وَ قِلَّةُ الْخِلَافِ عَلَى مَنْ صَحَبَكَ وَ كَثْرَةُ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي كُلِّ مَصْعَدٍ وَ مَهَبْطٍ وَ نُزُولٍ وَ قِسَامٍ وَ قُعُودٍ؛^۲ بدان که جوانمردی مرد مسلمان دو گونه است: جوانمردی در وطن و

۲۸۱، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۵۹.

۱. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۲۸۹، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۱۵.

۲. جامع احادیث الشیعه، ج ۷، ص ۲۷۶، ابواب صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۴۰.

جوانمردی در سفر. و اما جوانمردی در وطن عبارت است از: قرائت قرآن، همنشینی با علما، مطالعه در فقه و محافظت بر نماز جماعت. و اما جوانمردی در سفر عبارت است از: بخشش از زاد و توشه خود به دیگران، مخالفت کم‌تر با هم سفر خود و ذکر و یاد خدا در همه حالات صعود (رفتن به بلندی)، مهبط (سراشیبی)، نزول (ورود به منزل)، ایستادن و نشستن.»

تأکید بر جماعت نماز صبح و عشا
اگر چه جماعت، در نمازهای پنجگانه شبانه روز استحباب دارد؛ ولی در برخی از روایات به جماعت صبح و عشا تأکید بیشتری شده است و در برخی از آنها در کنار نماز عشا، نماز مغرب نیز ذکر شده و در برخی نیز تنها به نماز جماعت صبح تأکید شده است.

در حدیث صحیح «عبد الله بن

سنان» می‌گوید: «امام صادق علیه السلام می‌فرمود: روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله نماز صبح را خواند. بعد از نماز به طرف اصحاب خود رو کرد و از چند نفر نام برد و فرمود: آیا اینها به نماز جماعت حاضر شده‌اند؟ اصحاب گفتند: نه، یا رسول الله! فرمود: آیا غایب هستند (به مسافرت رفته‌اند)؟ عرض کردند نه. فرمود: «أَمَّا إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ صَلَاةٍ أَشَدَّ عَلَى الْمُنَافِقِينَ مِنْ هَذِهِ الصَّلَاةِ وَالْعِشَاءِ وَلَوْ عَلِمُوا أَيْ فَضْلٍ فِيهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبَوًّا»^۱؛ برای منافقین، هیچ نمازی از این نماز (صبح) و عشا سخت‌تر نیست، اگر فضیلت این دو نماز را می‌دانستند به این دو نماز می‌آمدند، اگر چه از راه رفتن عاجز باشند و به صورت سینه خیز بیایند.»

۱. حبو، به معنای سینه خیز رفتن و روی شکم راه رفتن کودک است که هنوز توان روی پا ایستادن ندارد.

۲. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۲۹۴، باب ۳، ح ۱.

کسی که بر نماز جماعت
محافظت کند و هر جا
باشد سعی کند در نماز
جماعت شرکت نماید، در
قیامت همراه با سابقان در
اولین گروه مثل برق
جهنده درخشان از صراط
می‌گذرد

و در روایتی از امام صادق (ع)

آمده است: «مَنْ صَلَّى الْغَدَاةَ وَالْعَاءَ
الْآخِرَةَ فِي جَمَاعَةٍ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ عَزَّ وَ
جَلَّ وَ مَنْ ظَلَمَهُ فَإِنَّمَا يَظْلِمُ اللَّهَ وَ مَنْ
حَقَّرَهُ فَإِنَّمَا يُحَقِّرُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ»^۱ کسی
که نماز صبح و عشاء آخر را با
جماعت بخواند، در پناه خدای عز و
جل قرار می‌گیرد، هر که به او ظلم
کند، گویی به خدا ظلم کرده و هر که

او را تحقیر نماید، گویی خدا را
تحقیر نموده است.»

در روایت دیگر حضرت علی (ع)
از رسول خدا (ص) نقل فرموده است:
«مَنْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْغَدَاةِ وَ
رَكْعَتَيِ الْغَدَاةِ فِي جَمَاعَةٍ رَفَعَتْ صَلَاتُهُ
يَوْمَئِذٍ فِي صَلَاةِ الْأَبْرَارِ وَ كُتِبَ يَوْمَئِذٍ فِي
وَقْدِ الْمُتَّقِينَ»^۲ کسی که قبل از نماز
صبح دو رکعت نماز (نافله صبح)
بخواند و نماز صبح را با جماعت
بجای آورد، آن روز نمازش در بین
نماز نیکوکاران بالا می‌رود و در آن
روز نامش در گروه با تقویان ثبت
می‌شود.»

با توجه به مضمون روایات زیادی
که در فضیلت نماز جماعت وارد
شده است و برخی از آنها در این
مقاله بیان شد، فقهای اسلام در آغاز
مبحث نماز جماعت نوشته‌اند:

۲. جامع احادیث الشیعه، ج ۷، ص ۲۷۵، ابواب
صلاة الجماعة، باب ۱، ح ۳۴.

۱. همان، ص ۲۹۵، ابواب صلاة الجماعة، باب
۳، ح ۲.

«مستحب است نمازهای واجب خصوصاً نمازهای یومیه را به جماعت بخوانند و در نماز صبح، مغرب و عشا، خصوصاً برای همسایه مسجد و کسی که صدای اذان مسجد را می شنود بیش تر سفارش شده است.»^۱

از مطالعهٔ مجموع روایاتی که در این مقاله نقل شد، اهمیت نماز جماعت در نمازهای یومیه به خصوص در نمازهای صبح، مغرب و عشا و بالأخص در نماز صبح روشن می گردد.

فواید نماز صبح از نظر پزشکی

با توجه به تأکید روایات معصومین علیهم السلام به نماز جماعت صبح، لازم است یادآوری شود که بیداری صبح و نماز صبح، از نظر طبیبی نیز فواید بسیاری دارد که در اینجا با یکی

از آنها آشنا می شویم.

در ماهنامه «معارف»، تحت عنوان «تأثیر نماز صبح بر کاهش حمله های قلبی» آمده است:

«تحقیقات نشان می دهد ادای به موقع نماز صبح و بیدار شدن از خواب طولانی به ویژه در حوالی صبح می تواند در پیشگیری از بیماریهای قلبی - عروقی مؤثر باشد.»

«دکتر مهرداد فخرالدینی» متخصص قلب و عروق در گفتگو با «ایسنا» واحد علوم پزشکی ایران گفت: با توجه به اینکه حملات قلبی

به خصوص سکته های قلبی در اوایل صبح بیش تر اتفاق می افتد و در این زمان غلظت خون به حداکثر رسیده، فشار خون و فاکتورهای لخته شدن خون در رگها در بیش ترین میزان آن است، بنابراین بیدار شدن در این زمان می تواند به کنترل و تنظیم گردش خون و کارکرد قلب کمک کند.

۱. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۷۹۵.
مسئله ۱۳۹۹.

وی در ادامه افزود: ضمن اینکه گرفتگی قلب و حملات قلبی از خطرناک‌ترین بیماری‌هاست و خواب طولانی مدت در شبانه روز عامل اصلی تصلب شرائین و انسداد شاهرگ‌ها است، ادای نماز صبح به دلیل همزمانی آن با اوایل صبح و همچنین ایجاد آرامش روحی در افراد در کاهش فاکتورهای خطر حملات قلبی مؤثر است.

وی افزود: علاوه بر این فاکتور، در فصل زمستان نیز به دلیل تأثیر سرما، افزایش گرفتگی عروق و حملات قلبی بیش‌تر دیده می‌شود.

دکتر فخر الدینی خاطرنشان کرد: بنابراین نماز به موقع در هنگام صبح و بیدار شدن در اوایل صبح به جلوگیری از سکت‌های قلبی کمک کرده و در فعالیت هورمون‌ها، سلول‌ها و در نتیجه تنظیم گردش خون نقش

مؤثری دارد»^۱

اگر چه در گزارش فوق تنها روی بیداری صبح و نماز صبح تأکید شده و سخنی از نماز جماعت به میان نیامده است؛ ولی پرواضح است که در صورت اقامه نماز صبح به جماعت، به دلیل رفت و آمد به مسجد و تحرک بیش‌تر، فایده مذکور بهتر به دست می‌آید. به خصوص در معرض هوای بین الطلوعین قرار گرفتن که فواید خاصی دارد.

نکته مهم

ممکن است بعضی از مردم از این همه پاداش و ثوابی که برای نماز جماعت بیان شده است تعجب کنند و بگویند چگونه برای عمل آسانی که در عرض چند دقیقه انجام می‌گیرد این همه پاداش داده می‌شود؟!

۱. ماهنامه آموزشی اطلاع رسانی معارف، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، شماره ۷۳، بهمن ۱۳۸۸، ص ۵۴.

در جواب باید گفت:

کسی که نماز صبح را به
جماعت بخواند و بعد از آن
تا طلوع آفتاب بنشیند و
مشغول ذکر باشد، برای او
در فردوس هفتاد درجه
داده می‌شود

۱. پاداش الهی را نباید با دستمزد دادن کارفرما به کارگران تشبیه و مقایسه کرد، تا کمی و زیادی کار مقیاس پاداش قرار گیرد؛ چون بندگان خدا با انجام اعمال صالح، از خدا طلبکار نمی‌شوند و هیچ موجودی نمی‌تواند حقی بر خدا داشته باشد؛ بنابراین، پاداشهای الهی از باب تفضل و بنده‌نوازی است، نه از نوع مزد و حق الزحمه!¹

۳. پذیرش اعمال بندگان در پیشگاه حضرت حق و مورد لطف و عنایت قرار گرفتن آنان به کمیت و حجم ظاهری اعمال بستگی ندارد؛ بلکه ملاک عمده در قبولی اعمال و تفضل پاداش از طرف خدا همان کیفیت اعمال و خلوص نیت عامل آنهاست.

۲. برای خدا هیچ کاری مشکل نیست و هر چه اراده کند انجام می‌شود:

﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾؛ ² «کار خدا این گونه است که هر گاه خواست به چیزی بگوید: باش، فوراً می‌شود.»

۴. اکثر این پاداشها مربوط به قیامت است، اگر به عظمت و گستردگی آن جهان توجه شود، این پاداشها تعجب انگیز نخواهد بود.

۱. جهت اطلاع بیش‌تر به کتاب عدل الهی شهید مطهری مراجعه شود.

با توجه به مطالب فوق معلوم می‌شود خدای مهربان همه پادشاهایی را که در روایات معصومین علیهم‌السلام برای شرکت کنندگان در نماز جماعت وعده داده شده است عطا خواهد کرد؛ ولی به شرط اینکه نماز جماعت با شرایط کامل برگزار گردد و شرکت کنندگان نیز با رعایت وظایف دینی از قبیل حلال بودن کسب و ادای حقوق واجب الهی و مردمی و با نیت خالص و بدون ریا شرک نمایند. صاحب جواهر رحمته‌الله پس از نقل بعضی از روایات مربوط به فضیلت نماز جماعت می‌نویسد:

«وَلَا اسْتِعَادَ فِي شَيْءٍ مِّمَّا ذُكِرَ فِيهِ عَلَى لُطْفِ اللَّهِ وَرَأْفَتِهِ وَفَضْلِهِ وَحِكْمَتِهِ خُصُوصاً بَعْدَ أَنْ كَانَ ذَلِكَ هَدِيَّةً مِنْهُ إِلَى حَبِيبِهِ مُحَمَّدٍ صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، فَلَا غُرُو أَنْ عَظُمَتْ إِذِ الْهَدَايَا عَلَى مِقْدَارِ مُهْدِيهَا، لَكِنْ مِنَ الْمَعْلُومِ أَنَّ ذَلِكَ كُلَّهُ لِلْجَمَاعَةِ الصَّحِيحَةِ لَا

مُطْلَقاً، فَيَنْبَغِي الْمُحَافَظَةُ فِيهَا حَيْثُ ذُكِرَ عَلَى جَمِيعِ مَا يُعْتَبَرُ فِيهَا؛ هِيَ كَدَامَ از ثوابهایی که برای نماز جماعت ذکر شده است از لطف، رأفت، فضل و حکمت خدا بعید نمی‌باشد، به خصوص نماز جماعت که هدیه خدای مهربان بر حبیب خودش حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است، پس این هدیه هرچه بزرگ‌تر باشد بهتر است؛ زیرا هدایا به اندازه هدیه کننده آنها می‌باشد. لکن روشن است که همه این فضیلتها و آثار، برای نماز جماعت صحیح خواهد بود، نه هر جماعت، بنابراین لازم است که همه آداب و شرایط نماز جماعت به دقت رعایت شود.»